Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande Ny kärnkraft - moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar, svar senast 2026-11-20

Er beteckning: KN2026/01512

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag i slutbetänkandet SOU 2026:40. Länsstyrelsen ser mycket positivt på att regelverket moderniseras för att skapa förutsebarhet inför etablering av ny kärnkraft (både storskalig och SMR).

Länsstyrelsen välkomnar särskilt den tydligare ansvarsfördelningen mellan myndigheter, det nya kravet inför provdrift och principen om full kostnadstäckning. Samtidigt vill Länsstyrelsen framhålla ett antal avgörande synpunkter avseende den praktiska tillämpningen, regional rådighet, tids- och handläggningsaspekter samt garantier för finansiering under uppbyggnadsfasen.

Synpunkter

Tillståndshavarens skyldigheter inför provdrift (Kapitel 6)

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nytt krav i 9 c § kärntekniklagen (KTL) och 21 a § förordningen om skydd mot olyckor (FSO). Att en kärnteknisk anläggning inte får tas i provdrift förrän samhällets beredskap har förberetts i tillräcklig utsträckning är helt nödvändigt.

Krav på vägledning och kriterier: Länsstyrelsen efterfrågar att Strålsäkerhetsmyndigheten och Myndigheten för civilt försvar ges i uppdrag att meddela tydliga vägledningar och föreskrifter för vad som avses med att beredskapen har förberetts i tillräcklig

utsträckning. Tydliga kriterier är en förutsättning för en rättssäker och förutsebar prövning när Länsstyrelsen ska lämna meddelande inför provdrift (21 a § FSO). Detta är särskilt viktigt för en länsstyrelse i ett län som inte haft kärnkraft sedan tidigare.

Rådrum och handläggningstid: Länsstyrelsen framhåller att uppbyggnad av kärnenergiberedskap (rekrytering, utbildning, beredskapsplanering, införandet av skyddsåtgärder och övningar) kräver betydande ledtider. Länsstyrelsen får inte utsättas för orimlig tidspress från tillståndshavare inför provdrift. I detta sammanhang ser Länsstyrelsen mycket positivt på de mekanismer i förordningsförslaget som skapar förutsättningar för ett tidigt försprång i planeringen. Det gäller särskilt skyldigheten för Myndigheten för civilt försvar att omedelbart underrätta berörda länsstyrelser när en anmälan kommit in (20 d § FSO) samt möjligheten till förberedande dialog om tidsplaner och underlag (20 c § FSO).

Ansvar och process för beredskaps- och planeringszoner (Kapitel 7)

Länsstyrelsen tillstyrker att Myndigheten för civilt försvar tar de övergripande besluten om beredskapszoner, planeringszoner och skyddsåtgärder, men understryker att Länsstyrelsen behåller den operativa rådigheten över zonernas exakta geografiska utformning i sitt program för räddningstjänst och sanering.

Länsstyrelsen tillstyrker det obligatoriska samrådet inför Myndigheten för civilt försvars zonbeslut (4 kap. 20 i § FSO) samt den nya formella rätten för berörda länsstyrelser att överklaga Myndigheten för civilt försvars zonbeslut till allmän förvaltningsdomstol (10 kap. 6 § LSO) om beslutet inte bedöms ta tillräcklig hänsyn till regionala förutsättningar.

Beredskapsavgiften förtydligas (Kapitel 9)

Länsstyrelsen tillstyrker den nya avgiftsmodellen som bygger på full kostnadstäckning för statens och länsstyrelsernas merkostnader via beredskapsavgiften. Inga kostnader för kärnenergiberedskap får belasta Länsstyrelsens ordinarie förvaltningsanslag.

Länsstyrelsen vill dock framhålla vikten av att en tydlig finansieringsmodell regleras även för det tidiga skedet i processen för utformning av beredskapszoner. Eftersom tillståndshavaren beviljas uppskov med sin avgiftsinbetalning fram till provdriftens början, är det avgörande att regeringen garanterar en direkt och löpande tilldelning av anslag till Länsstyrelsen under hela uppbyggnadsfasen från och med det ögonblick anmälan inkommer. Uppbyggnaden av den statliga kärnenergiberedskapen får därmed inte belasta Länsstyrelsens ordinarie förvaltningsanslag.

Andra åtgärder (Kapitel 11)

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens bedömning att Myndigheten för civilt försvar och Strålsäkerhetsmyndigheten ska få i uppdrag att i ett tidigt etableringsskede förmedla saklig och oberoende myndighetsinformation om kärnenergiberedskapen. Länsstyrelsen anser dock att utredningens förslag saknar ett avgörande regionalt och lokalt perspektiv. Länsstyrelsen kräver därför att uppdraget kompletteras med att Myndigheten för civilt försvar och Strålsäkerhetsmyndigheten ska genomföra detta arbete i nära samråd med berörd länsstyrelse och berörda kommuner. Länsstyrelsen har det geografiska områdesansvaret i länet samt det lagstadgade ansvaret att informera allmänheten om hälsoskyddsåtgärder vid en radiologisk nödsituation (4 kap. 18 § förordningen om skydd mot olyckor). Att exkludera Länsstyrelsen och kommunen från utformningen av den tidiga informationen riskerar att skapa en otydlig ansvarsfördelning och motstridiga budskap till allmänheten.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ett regeringsuppdrag till Myndigheten för civilt försvar, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna att se över behovet, omfattningen, inriktningen och ansvarsfördelningen för den framtida personalberedskapen för statlig räddningstjänst vid radiologisk nödsituation.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010 - 223 60 00 eller via e-post jonkoping@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 5545-2026 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Britt-Marie Benzler med handläggare kärnenergiberedskap Johannes Alfredsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillförordnat länsråd Anna Olsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.